

[Type text]

УДК: 398.332.33(=163.42)(497.113)"19/20"

DOI:10.2298/GEI1002160C

Примљено за штампу: 29.09.2010.

Бранко Ћупурдија

Филозофски Факултет, Београд

bcupurdi@f.bg.ac.rs

Пут ка целовитости дужијанце

У раду је учињен напор да се разради методологија проучавања појава дугог трајања, о којима постоје писани извори. Предмет истраживања је дужијанца, аграрно-магијски обичај буњевачког становништва у суботичкој и сомборској општини. Преломни моменти у „животу“ дужијанце суботичких Буњеваца јесу: 1911, 1948, 1968, 1993. и 2006. година. Тако, обичај који се изводио у пољима и у породици власника имања - са циљем осигурања рода жита - постаје јавна, сеоска, градска или клупска свечаност, световне или црквене оријентације (захвалност богу), које су понекад спојене. Дужијанцу изводе припадници буњевачке и буњевачко-хрватске заједнице и геронтолошки клубови, који имају знатан број чланова буњевачке заједнице (ма како се они унутар себе изјашњавали). Увек је показатељ локалних, али и глобалних друштвених односа. Предложено је у осам тачака обликовање методологије чија би примена довела до целовитог познавања обичаја, који се на нови начин изводи 98 година. Та методологија предвиђа шири компаративна, етнолошка и лингвистичка истраживања јужнословенских, словенских, европских и ваневропских народа који познају прославу завршетка жетве, са једне стране, и историјско, функционално и значењско истраживање дужијанце у северној и средњој Бачкој током 20. и 21. века, са друге стране.

Кључне речи: дужијанца, Буњевци, буњевачки Хрвати, суботичка општина, сомборска општина, Геронтолошки клуб „Бајмок“, 20. и 21. век, методологија проучавања.

Они који се баве проучавањем појава дугог трајања, а дужијанца суботичких Буњеваца је једна од њих, знају да је најбитније уочити преломне моменте у њиховом развоју, почетке појављивања новог, јер ти почеци, као по правилу, означавају промену у форми, функцији и симболици појаве. Наш познати етнолог Ј. Ердџановић први је указао на почетак мењања дужијанце. Он је у својој студији „О пореклу Буњеваца“ овековечио тај моменат. Истовремено је указао на изворну, класичну дужијанцу која се обавља у пољима и на њен савремени облик који се изводи у Суботици.

Он каже да код подунавских Буњеваца, при крају жетве „једна жетелица оплете венац од најлепшег класја, који се искити цвећем и метне на главу првом жетеоцу (косачу), па се певајући иде на салаш, газди“. Кад дођу на салаш, газда изађе пред њих и изненада их полије водом. Утом почне опште поливање, церекане, скикутање, смех и весеље, музика засвира и ухвати се коло, а све се заврши богатом гозбом. „Поменути венац од класја се оставља за наредну годину, те се приликом сејања жито из њега посеје у прву бразду“ (Ердељановић 1930: 268)¹ Овом опису треба додати да се први косац и девојка или жена која за њим сакупља и повезује руковети жита у снопове, називају у овдашњој традицији *рисар* и *рисаруша* или - још прецизније - *бандаш* и *бандашица*. „Они су редовито најрадишнији и најспособнији пар“ (Sekulić 1989: 253). Као такви, они предводе остале рисаре и рисаруше у кошњи. Осим тога, рисаруше које плету венац, плету и украсе – перлице којима оките остале жетеоце (Zelić 2006: 101). Број жетелачких парова, рисара и рисаруша, жетелаца и сакупљачица, зависио је од економске снаге газдинства на коме се жело. На имањима појединих власника жело је по 10, 15, 20 и више парова жетелаца (Sekulić 1989: 252).²

Познато је да се у последњим откосима жита, од којих се плете венац, према веровањима многих земљорадничких народа света, крије дух жита. Овај венац се до следеће сетве чува у амбетушу (ходнику) или соби, а онда се жито из њега посеје у прву бразду. Тако се оплодна моћ старог жита преноси на нови усељ и ново жито. Одржава се стална веза између старог и новог жита. Обезбеђује се континуитет у производном циклусу. Осигурава се егзистенција власника њиве, његове породице и имања. Она се обезбеђује рационалним путем – обрадом земље, али и уз помоћ анимистичког веровања и магијске праксе, веровања у оплодну моћ духа жита које се последње покоси а прво посеје, чија се благодет са прошлогодишњег рода преноси на овогодишњи род. И тако у круг, из године у годину.

У наставку поменутог описа дужијанце, Ј. Ердељановић вели: „У самој вароши Суботици овај се обичај претворио у општу земљорадничку славу и свечаност опет под именом `дужијанца`. Девојке исплету од класја круну, која буде благословљена у цркви, па се затим обноси по вароши: у првим колима њу држе најлепши момак и девојка, а за њима се возе пратиоци („масталунције“ и „енге“) у још неколико кола или каруца. Слава се завршава заједничким свечаним обедом“ (Ердељановић 1930: 268). Овакав начин извођења обичаја установљен је у освит 20. века, али он се у пољима, где су косачице за жито све више потискивале рисаре, одржавао и на стари начин, све до пред Други светски рат. На појаву новог обичаја, који сад добија и црквено рухо, указао је суботички часопис Невен у броју из августа 1911. године. „Дужијанца. Блаж Рајић плебанош св. Роке прире-

¹ Писац се овде позива на *Danicu*: bunjevačko-šokački kalendar za god. 1920, 43-44.

² Живописан опис кошње и дужијанце дат је у неким приповеткама. Видети: М. Ђорђевић-Malagurska (1940: 15-23). Прво издање књиге изашло је у Београду 1933. године.

дио је б. о. м. захвалну свечаност приликом завршетка жетве. Око тридесетак коњаника су допратили из поља красно плетен винац од жита у цркву, гди су га дочекале енге са плебаношом који је послѣ тога сакупљеној гомили рекао липу придику. / У вече је пак била забава у дворанама 'Пеште' као наставак дужијанце. Забава је била доста красна и младеж је провела врло добро, али зато је ипак помутио весеље немио случај, да су у било обучене те ишчешљане играчице искључиле из кола оне, које нису биле тако оправљене. На ово су се смутили сви присутни. Ми се томе такођер чудимо, јер знамо, да је баш споменути г. плебанош велики непријатељ раскошног одила, па неможемо разумити откуда се ово догађа баш на дужијанци" (Neven 15. kolovoza 1911: 60)³

Овако установљен обичај даље се развијао. Некад су његови садржаји били богатији, некад сиромашнији. У сваком случају, у смислу трагања за појавом нових културних елемената, треба указати на следеће чињенице. Од 1919. године, средишње дужијанце се одржавају у цркви Св. Терезије Авилске у Суботици. У прво време су се за њу плели пшенични венци, често окићени пољским цвећем, а после – хришћански симболи (као калез, мостранца и друго) и круне (Zelić 2006: 102). Свечана круна се плете од 1928. године. Испочетка се обичај прослављао последње недеље у јулу или прве недеље у августу, а од 1940. године – на Велику Госпојину, 15. августа (Sekulić 1989: 254). У другим насељима суботичке општине - Малој Босни, Таванкуту, Ђурђину, Жеднику, Бајмоку и другим местима, обичај се одржава пре Велике Госпојине, а бандаш и бандашица учествују у заједничкој централној прослави у Суботици. У Сомбору и његовој околини, свако насеље, односно жупа, има своју дужијанцу.⁴

Када је реч о учесталости извођења обичаја, може се рећи да у литератури има извесних нејасноћа. Истраживачи се слажу да он није одржаван у периоду од 1914. до 1918. године.⁵ У периоду од 1941. до 1945. године, према једнима није одржавана (Zelić 2006: 102), а према другима је одржавана, али су улогу бандаша и бандашице играла деца (Sekulić 1989: 254; Vojnić Hajduk, A. Kopilović, A. Stantić 2006: 80). Ову улогу су деца имала и у периоду од 1948. до 1957. године (Zelić 2006: 102; Sekulić 1989: 254; Vojnić Hajduk, Kopilović, Stantić, 2006: 80). При том поједини истраживачи истичу 1911, 1968. и 1993. годину као најзначајније у извођењу дужијанце. У вези са дужијанцом изведеном 1968. године каже се да је то градска или цивилна свечаност која се састојала од такмичења рисара, великог кола са избором бандаша и бандашице, свечане поворке, скупштине рисара, украшавања излога и коњичких трка. Истиче се да је то била „манифестација

³ Neven, Zabavno-poučni misečnik za Bunjevce i Šokce, god. XXVIII, br. 8, Subotica, 15. kolovoza 1911, 60.

⁴ Упоредити: Zelić (2006: 102); Sekulić (1989: 254).

⁵ Упоредити: N. Zelić (2006: 101); A. Sekulić (1989: 254); Vojnić Hajduk, Kopilović, Stantić (2006: 80).

буњевачких Хрвата која је у Суботици по масовности и садржају премашила све дотадашње градске манифестације⁶. Велика свечана поворка учесника одржала се у последњој недељи месеца јула. Са друге стране, дужијанца се у цркви славила 15. августа. Овако подељена дужијанца славила се 24 године. У току 1993. године су на нивоу града спојене градска и црквена дужијанца. Њена организација је готово искључиво у надлежности КУД „Буњевачко коло“. Нови концепт прославе обухватио је и жетвене свечаности у приградским насељима, које се углавном одвијају у цркви. Тако су локалне дужијанце у Старом Жеднику, Таванкуту, Ђурђину, Малој Босни и Бајмоку уклопљене у јединствену завршну свечаност, при чему оне имају самосталност у прављењу властитог програма. Свака од ових дужијанци има културно-уметнички програм, свечано еухаристијско славље и забаву за младеж. У целини посматрано, овај културни пројекат траје од 25. априла до последње недеље августа, а обухвата духовно-религиозне, културолошке, етнографско-фолклорне и спортске манифестације. Он подразумева и то да бандаш и бандашица предају хлеб од новог брашна градоначелнику Суботице. Око себе окупља хрватске институције и организације у Суботици (Vojnić Hajduk, Kopilović, Stantić 2006: 71, 72, 76).

У поменутим истраживањима дужијанце, период после Другог светског рата, поготово првих двадесетак година, није осветљен у довољној мери. Треба указати и на то да је 1948. година по много чему преломна. Рестриктиван однос државе према цркви у ондашњем југословенском друштву тек је тада произвео последице које се могу пратити и у извођењу овог обичаја. Поменуте године је у Таванкуту одржана прва прослава дужијанце која је имала световни карактер. Тада је од житног класја оплетен венац у виду југословенског грба са звездом петокраком.⁶ Осим тога, чињеница да су деца имала улогу бандаша и бандашице пуних 10 година, од 1948. до 1957. године, указује на замирање обичаја у Суботици. То је знак да је извођење обичаја у периоду од 1948. до 1968. године сведено на цркву и простор око ње. У овом периоду од 20 година, дужијанца је још само једном изведена као световни обичај, и то у Љутову 1966. године. Затим је 1968. године уследила световна обнова обичаја у Суботици и Келебији, уз ону у Љутову, која је већ била устаљена (Ћупурдија 1993: 127; 1987: 15). При том треба подсетити на то да у овом периоду (од 1945. до 1981. године) чланови буњевачке заједнице нису имали могућност самосталног изјашњавања на пописима становништва и да су се морали исказивати као припадници хрватске заједнице. То треба да имају у виду они који истичу да је дужијанца 1968. године била обичај буњевачких Хрвата. У следеће 24 године, као што је поменуто, у Суботици се упоредо одржавају црквена и световна дужијанца, с тим што је њено световно извођење од 1971. године углавном обављано у околним насељима, а завршна свечаност је обављана у Суботици. Током појединих година она је у целини одржавана у

⁶ *Subotičke novine*, XXIII/29, Subotica, 21. VII 1972, 7.

насељима изван Суботице. Тако је 1979. године комплетно одржана у Бајмоку. Због ниских приноса пшенице и потребе за стабилизацијом друштва није било свечаног дефилеа у Суботици и није биран најлепши жетелечки пар. У току 1980. године дужијанца је одржана у Новом Жеднику, 1981. године у Александрову, 1982. године у Љутову, а од 1983. до 1985. године – на Палићу. У годинама када је централна свечаност извођена у Суботици, део неких садржаја претходно је одржаван у једном или више околних насеља (Ћупурдија 1987: 16-20).

Некако у исто време када су у Суботици обједињене црквена и световна дужијанца, у Бајмоку се појавио нови облик световне прославе дужијанце. Наиме, 12. јула 1993. године, одмах по завршетку жетве, Геронтолошки клуб „Бајмок“ организовао је своју прву дужијанцу. Следећа је организована 22. августа 1994. године, заједно са дружењем које је било уприличено поводом кувања кукуруза. У наредних шест година обичај се није изводио, јер су у просторијама овог клуба боравиле избеглице. Обновљен је 2001. године, и од тада се стално изводи. Програм обично почиње у 16.00 часова. Сви учесници, као и приликом заједничких прослава рођендана, уплаћују по 150 динара. За ту прилику домаћин и домаћица набаве два хлеба – сомунa и један литар ракије. У више наврата су ту улогу имали Стипан Бабић и Цецилија Матош. Пиће и храна се поставе на столове. Утом са два или више фијакера долазе бандаш и бандашица. Они у име радника предају домаћину чиније са земљом, житом и брашном, један од оних сомунa и венац или круну оплетену од жита. Сви учесници прославе окићени су перлицама. Понекад, као на првој дужијанци, прослава има и примесе религијског карактера. Тада један члан овог клуба, Нађ Јанош, иначе црквењак у пензији, обучен у белу одору, поставља мали сто као олтар, са свећњаком, свећом и крстом. Ту ставља и чиније са земљом, житом и брашном, које су донели бандаш и бандашица. Он захваљује богу за овогодишњи род пшенице, истичући да тиме треба бити задовољан и да не треба увек тражити више. Уз то истиче и потребу да се у добру и љубави живи са најближима и са суседима. Потом домаћин поздравља присутне и захваљује се „свештенику“. У међувремену се други сомун исече и дели гостима. Сви имају право на једно жестоко пиће, које точи домаћин. Кочијаш бива послужен пивом и храном са тањира. Затим се уз музику ухвати коло, рококо, велико буњевачко коло и друга. После тога следи послужење сланим пецивом и колачима, које су учесници сами припремили. У госте долазе комшије, добри познаници и чланови геронтолошких клубова из Суботице и Сомбора. Неки међу њима су тешко покретни и прослави присуствују у инвалидским колицима. Многи учесници прославе су у младости учествовали у кошњи и дужијанци. Ово је прилика да се сете тих

времена, да се подсети тога како се некад жело и славило, и да то испричају.⁷

Најмлађи вид дужијанце појавио се у току 2005, односно 2006. године. Наиме, буњевачка национална мањина је 23. децембра 2005. године за један од четири своја празника узела 15. август, Дан дужијанце.⁸ Тиме је овом обичају дала највише што се могло дати - статус националног празника. У складу са тим, он се одржава од 2006. године. Учесници дужијанце се обично у касним послеподневним или раним вечерњим сатима окупе испред Велике већнице Градске куће у Суботици, где буду окићени перлицама од сламе. Свечана академија почиње интонирањем државне химне и буњевачке свечане песме. Уз тиху и веселу буњевачку музику, бандаш и бандашица предају председнику Националног савета буњевачке националне мањине венац и круну од жита и хлеб од новог брашна. Том приликом домаћин – симболично – водом и мекињама посипа бандаша и бандашицу. Програму присуствују представници свих буњевачких институција, као и представници друштвеног живота из суботичке општине, Аутономне Pokрајине Војводине и Републике Србије.⁹ Ове, 2009. године организатори су пре почетка свечаности положили цвеће на бисту Блашка Рајића, која се налази испред Градске куће. Један део посетилаца пристигао је аутобусима из околних насеља, Бајмока, Таванкута и других места. Присутне су песмом, музиком и игром забављали чланови Буњевачког културног центра из Доњег Таванкута.

Истраживање показује да је дужијанца аграрно-магијски обичај који се изводио у пољима и у породици власника имања, а са циљем осигурања рода жита. Прекретницу у њеном извођењу чине: 1911, 1948, 1968, 1993. и 2006. година. Она постаје јавна, сеоска, градска или клупска свечаност, световне или црквене оријентације, које понекад бивају спојене. Изводе је припадници буњевачке и буњевачко-хрватске заједнице и геронтолошки клубови, који имају знатан број чланова буњевачке заједнице (ма како се они унутар себе изјашњавали). Увек је показатељ локалних, али и глобалних друштвених односа. Нови начин њеног извођења је, почев од Аустроугарске монархије до стварања Републике Србије, преживео чак седам државних творевина.

Очигледно је да је у дугој историји дужијанце било више осцилација и различитих начина извођења, те се стога указује потреба да се она проучи у целини. Пут ка њеној научној целовитости може имати више корака: 1. Даље сакупљање грађе о изворном извођењу обичаја у пољима; 2. Даље

⁷ Геронтолошки клуб „Бајмок“, Бајмок, Програми. Саговорници: Ерика Кочиш, Љиљана Тонић, рођ. Љубисављевић, и Стипан Бабић, сви из Бајмока.

⁸ *Службени гласник Републике Србије*, број 23, Београд, 17. март 2006, одлука 625, став 3.

⁹ *Scenario programa proslave Dana dužijance - nacionalnog praznika bunjevačke nacionalne manjine u Republici Srbiji*, 14. avgusta 2009. godine.

сакупљање грађе о новом начину његовог извођења, почевши од 1911. године. Сва су досадашња истраживања, укључујући и властита, имајући у виду распрострањеност и дугу историју обичаја, у мањој или већој мери фрагментарна. Она пре могу бити путоказ за истраживања него готов резултат; 3. За сваку годину, почевши од 1911. године, треба прегледати сву суботичку и другу одговарајућу штампу; 4. Треба прегледати грађу црквених архива у Суботици, Малој Босни, Таванкуту, Ћурђину, Старом Жеднику, Бајмоку, Чонопљи, Сомбору и другим мстима. Ова грађа ће бити најбољи сведок о томе да ли је – и ако јесте када је – дужијанца доспела у околна насеља и њихове цркве. За очекивати је да се нешто грађе налази и у архивама пољопривредних добара, бар у оним годинама када су насеља којима припадају била укључена у прославу завршетка жетве, као и у Историјском архиву у Суботици, где се иначе, истина са задршком, сливају вести из свих установа и насеља овог краја; 5. Тек на основу поменуте грађе моћи ће да се стекне увид у одржавање или неодржавање дужијанце за сваку годину посебно, почевши од 1911. године, и за свако насеље на нивоу суботичке и сомборске општине; 6. На основу ове грађе може се постепено и са временом урадити библиографија извора о дужијанци, а и сама се грађа може објављивати. Иначе, Историјски архив, Градска библиотека и Градски музеј у Суботици имају традицију објављивања библиографија и грађе из друштвене и културне историје Суботице; 7. На основу ове грађе може се направити пресек или модел одржавања обичаја за сваку годину посебно, почевши од 1911. године. Чињеница да неки истраживачи за поједине године наводе само имена бандаша и бандашице јесте знак да је прослава одржана, али не говори много о њој; 8. Тек на основу поменутих модела или пресека обичаја моћи ће да се одабере методологија његовог проучавања. У овом контексту посматрано, најшири методолошки оквир за проучавање јесте историјски, функционални и значењски приступ, који би показао све промене обичаја у 20. и 21. веку. Овако постављеној методологији проучавања могу претходити шира, компаративна, етнолошка и лингвистичка истраживања унутар јужнословенског етничког и културног простора, унутар словенских, европских и ваневропских култура. Она би могла да оцртају културни круг у коме завршетак жетве носи исти или сличан назив и, уопште, да укажу на друштва и културе које славе завршетак жетве. У том контексту треба поменути да су још истраживања Ј. Ердељановића показала да се овај обичај одржавао код православног становништва Лике под именом *дожињањација*, *дожињајација*, *дожињалица*, *дожитонција*, и у околини Сомбора – под називом *дужионица* (Ердељановић 1930: 267-269). Ради се, дакле, о оним крајевима у којима живи српско и буњевачко становништво, с том разликом што је буњевачко становништво, бар у Бачкој, свој обичај задржало, а код српског становништва је он запуштен. Познато нам је из властитих истраживања да је у периоду између два светска рата, у Љутову српско и буњевачко становништво заједно учествовало у дужијанци, и да је српско становништво на

Келебији називало жетвени венац, чије се зрневље мешало са сетвеним – *брада Светог Илије*, што се у другим српским крајевима назива *божја брада*. Очигледно је да је буњевачко становништво, бар кад је у питању северна и средња Бачка, више пажње посвећивало завршетку жетве. Осим поменутих, отворене су могућности и за друга проучавања дужијанце код суботичких Буњеваца. Обичај, поготово његов исконски вид, који се изводио у пољима, може се посматрати и као обред прелаза.¹⁰

Све док се не обаве оваква истраживања, бићемо у ситуацији да део обичаја узимамо као целину, односно – да имамо непотпуне вести о њему и његовом тумачењу, чиме се увек лако отварају врата „напетостима“ разних врста, везаним за потенцијалне извођаче обичаја у Суботици и њеној широј околини. Имајући у виду историјски, друштвени, етнички, културни и политички значај обичаја, треба порадити на томе да се створе бољи друштвени услови за његово проучавање. Једно од питања у вези са тим је и како и уз помоћ којих кадрова можемо проучавати дужијанцу. За почетак би значајан корак био и оснивање једног сталног тела, одбора или комисије, које би имало бар два задатка: да сакупља грађу о обичају и да га проучава, са једне стране, и да служи као саветодавно тело чије мишљење за организаторе свечаности не би морало да буде обавезујуће, са друге стране. Ово тело би могло бити састављено од истраживача, научника и библиографа, као и од организатора, учесника и љубитеља дужијанце, и - других, а функционисало би као тим који ради на пројекту.¹¹ Све су то питања која треба имати у виду када је реч о настојању да се створе теоријско-методолошки и друштвени оквири за проучавање дужијанце као целовите појаве. Истовремено, још једно важно питање везано за буњевачке - жетвене свечаности може да буде предмет разговора. Стиче се утисак да има довољно друштвеног и научног простора и потребе да се размишља о рационалнијем начину извођења обичаја. Али, о томе можда више другом приликом, јер ово питање захтева посебне припреме и посебну расправу. У том контексту би се нови начини извођења обичаја, који трају већ 98 година, могли сагледати у светлу теорије о измишљању традиције.

Литература

Anišić, A. 2007. *Predstavljanje fotomonografije „Dužijanica“*, Katolički list Zvonik, god. - XIV, br. 7(153), Subotica, srpanj (juli).

¹⁰ На један вид проучавања дужијанце, у светлу теорије о идентитету, указала је М. Прелић (2008: 125-135).

¹¹ О овоме сам укратко говорио 6. јула 2007. године у Градској библиотеци у Суботици, приликом промоције књиге о дужијанци, али А. Анишић није о томе објективно обавестио јавност. Видети: А. А., *Predstavljanje fotomonografije „Dužijanica“*, Katolički list Zvonik, god. XIV, br. 7(153), Subotica, srpanj (juli), 2007, 34.

- Vojnić Hajduk, L., Kopilović, A., Stantić, A. 2006. *Subotička dužijanca: žetvena svečanost*. Hrvatska riječ, Subotica,
- Đorđević-Malagurska, M. 1940. *Vita Đanina i druge pripovetke iz bunjevačkog života*. Drugo izdanje. Subotica.
- Ердељановић, Јован. 1930. *О пореклу Буњеваца*. Српска краљевска академија. Београд.
- Zelić, N. 2006. *Dužijanca*. Leksikon podunavskih Hrvata-Bunjevaca i Šokaca. 6 (D), - Hrvatsko akademsko društvo. Subotica.
- Neven, 1911. Zabavno-poučni misečnik za Bunjevce i Šokce, god. XXVIII, br. 8, Subotica, 15. kolovoza.
- Прелић, Младена. 2008. *Идентитет и празник: дуџијанца Буњеваца у Бачкој*. Etnolingvistička i istorijska istraživanja o Bunjevcima. Zbornik radova sa naučnog skupa održanog 25. oktobra 2008. godine u Subotici. Matica srpska i NIU „Bunjevački informativni centar“. Novi Sad.
- Sešlić, A. 1989. *Bački Bunjevci i Šokci*. Školska knjiga. Zagreb.
- Службени гласник Републике Србије. 2006. број 23 (17. март). Београд.
- Subotičke novine. 1972. XXIII/29 (21. VII). Subotica.
- Scenario programa proslave Dana dužijance - nacionalnog praznika bunjevačke nacionalne manjine u Republici Srbiji. 2009. (14. avgust).
- Ћупурдија, Бранко. 1987. *Коментар и библиографија извора о суботичким жетвеним свечаностима 1968-1985*. Свеске Матице српске. Серија друштвених наука: грађа и прилози за културну и друштвену историју. Бр. 6. Нови Сад.
- Ћупурдија, Бранко. 1993. *Суботица и околина*. Друго измењено и допуњено издање. Нови Сад : Прометеј.

Branko Ćupurdija

A Way Toward *Dužijanca*

Key words: *dužijanca*, Bunjevacs, Croatian Bunjevacs, municipalities of Subotica and Sombor, gerontological club „Bajmok“, 20th and 21st centuries, methodology of research.

This paper discusses possible methodological inquiries related to research about *dužijanca*, a specific ancient ritual/magic complex of behavior dedicated to ensure grain prosperity and productivity in the municipalities of Subotica and Sombor. Some of the key moments/years important to this ritual are: 1911, 1948, 1968, 1993, and 2006. In time, the ritual, in the past reserved for the fields and families involved, altered to become to a more open, public ceremony-type, to be exercised in public places, such as a village, city or club event, or even with Church participation. Customarily, it is performed by the members of the Bunjevac group, or Croatian Bunjevacs and gerontological clubs. These clubs members belong mostly to the Bunjevacs groups. The ritual itself is always a parameter for the local but also global social relationships. In

this paper, I propose eight separate methodological phases in the research of this ritual, in order to gain a better understanding of the same. This methodology suggests wider comparative, ethnological and linguistic research of the South-Slavic, Slavic, European and non-European people who are familiar/celebrate the ritual; also, the methodology proposes historical, functional and meaning-related research of *dužijanica* in the northern and middle Backa region during the 20th and 21st centuries.